

levő ujonczokat, máshová rendelteteket vagy felgyógyulókat ismét csak egy illeti. Ha azonban e' mennyiség az átkelő katonaság holmijának tovább-szállítására elég nem lenne, az ezeken felül kívántató szekerek kiállítását, a' szokott jegyzék és utalvány mellett, mint szinte az illető vontatási bér fizetését a' törvényhatóságok eszközözlendik. e) Ha a' máshová rendeltet szekereken szállítandók jó utban 6 főre, rosiban pedig négyre, egy négylovas szekér számítottatik, ide értvén a' szállítandók holmiját is; továbbá ha betegek, katonai asszonyok gyermekeikkel, vagy invalidusok szállítandók, egy szekérre csak négy fő számítottatik. A' vontatások azonban mindig csak négylovas szekerekkel eszközözlendjenek, és soha kétlovasokkal — habár egyes katonai személyek lennének is szállítandók — ne történjenek. Stabális és főtisztek, holmijokat tulajdon lovaikon tartoznak ugyan szállítani, ha azonban ezek segítségére, vagy különben is, vontató lovakat kívánának, illyenek nekik, szokott jegyzék és utalvány szerint, a' megállapított bérfizetés mellett szolgáltnak ki. f) A' vontató szekerek erőkhöz mérve, még pedig 8 mázsát soha felül nem haladva, terheltsenek meg, miért is azok, kiknek a' vontatások szolgáltnak, vagy kiket az átkelő katonaságra és katonai szállítványokra ügyelés illet, felelet 's az ő hibájából eredett károk megtérítése terhével fognak tartozni. Egyébiránt azon esetben, ha a' fuvaros a' teher mennyisége felől kéteskednék, a' helybeli előjárónak jelentést tevén, szabadságában állandó, a' rakományt ezek által megmérteni. Ha az utazótisztek vagy katonai tagok nagyobb terhű holmijai helyesen nem osztathatnának el, 's így egyes szekerek szerfölött megterheltenének, akkor azok négy marhánál (többet tartoznak fogadni, 's az azokért járó bért szinte kész pénzzel kifizetni, ugyanazt értvén a' nagyobb alkotású elelmi és pénztári katonai szekerekről. g) A' vontatást szolgáltnak, a' marhai számára szükséges szénát és zabot vagy azon szekérre, mellyet vontat, vagy a' többiek egyikére, mellyen katonai holmij vitetnek, felrakhatja. A' katonai holmijnak, ruházatnak, élelemszereknek és marhai eledelének, mint minden más katonai szernek szállítására különbség nélkül lovak vagy ökrök használhatnának. A' személyek szállítására azonban rendszerint lovak alkalmaztassanak; de ha illyenek hiányoznának, helyettük ökrök is használhatnának, ezek bére iránt semmi különbség nem tétethet. h) Ugyanazon vármegyében keblében szállítványi szekerezéseket a' szokott állomási helyeken tul szolgáltnak nem kötelesség; ha pedig a' szállítványok a' megyének keblében tul más törvényhatóságokba lennének vontatandók, az illető törvényhatóságok ez iránti kölesönös értekezése mellett, a' lerakás az utóbbinak legközelebb állomási helységében történhetik. E' szállítványi szekerezés bérének fele a' felrakodáskor, másik fele a' lerakodáskor fizetessék a' vontatóknak az illető bérlők jelenlétében; ha pedig az ut rosszasága miatt azelőtt egészséges vontató marha a' kocsis hibája nélkül eldöglenék, ezen kárt a' kincstár pótolja. i) Utalványokban szükölködő tiszteket vontatások nem illetnek, a' vontatásokért járó bér pedig előre a' helybeli bíró vagy jegyző jelenlétében fizetessék le, mert az illető előrefizetés nélkül az adózók vontatásokat szolgáltnak bármilyen bosszantásai szigorúan tilalmaztassanak. Ennélfogva a' katonai személyeknek szabad nem leszen, az adózókat sebesb hajtásra, utról eltérésre, állomáson, vagy közben levő helyeken hosszab maradásra, vagy tovább vontatásra kényszeríteni. Ha pedig a' költöző katonaság az uti jegyzékben kitűzött időn tul késnek, a' fuvarosak fél napnál tovább várakozni nem tartoznak; fél napi várakozás esetén mindazáltal, azon állomásra járó forspont-bér, mellyre a' fuvaros kiállítatott, a' várakozásbeli idővesztésért a' kincstár által neki kétszeresen fizetessék; joga ezenkívül fenmaradván, az időöltésből netalán okozott egyéb kárainak a' kincstár általi tökéletes megtérítését követelni. k) Ha az illyen kihágások átkeléséek alkalmikor történnék, az azok iránti panaszok az illető parancsnoktiszttel által tüstint, és pedig felelet terhe alatt, a' helybeli tisztviselők, vagy ezek helyben nem levén, a' helybeli előjárók hozzájárultával intéztessenek el. Ha pedig egyes személyek átköltözésekor történnének, és a' panasz a' vármegyére feladatván, orvoslás azonnal nem szerezethetnék, a' lehető legrövidebb idő alatt a' tartományi biztosság által leszen eszközözlendő. A' vontatásokat szolgáltnak adózók jövet és menet mindenféle vámtól mentek. A' fiemei kerületnek az 1827/8 országgyűlés által a' 72ik szám alatt felterjesztett azon kívánatát, hogy a' vonómarhák hiánya miatt a' katonai fuvarozástól mentessék fel, most is igazságosnak látjuk, 's mivel azon munkát egyik fő elve a' deperditák elhárításában áll, e' kívánatot Felseged elibe olly módon terjesztjük fel, hogy az említett kerületen átkelő katonaság számára szükséges szekerezés a' kincstár által árverés útján szereztessek meg, vagy pedig, mivel az említett hiány miatt a' vontatás e' kerületben aránytalanul drágább, mint más helyeken, minden státió rendszerint a' középponti helyekre megállapított fuvarbér kétszeresen fizetessék. III. A' katonaságnak fegyvergyakorlás végett nagyobb összehuzatására nézve, ugy véljük ugyan, hogy a' szállásoztatásnak fentebb javasolt módja mellett, miszerint ezredek, osztályok és századok egyben tanyázzandak, jobbadán csak nagyobb-szerű fegyvergyakorlás végett összehuzások kerülhetnek elő; egyéb-iránt azon általános ovással, hogy az ezen alkalommal tartás minden esetre egyedül a' kincstárt illetvén, az az ország terhére semmikép nem válhatik, 's hogy a' fentebbi intézkedések az összepontosítás helyére költöző katonaságra is, mint átkelőre, kiterjesztendők legyenek, következőket kívánánk megállapítani: a) Az összepontosítás eseteihez, mellynek az ezred elhelyeztetéséhez képest a' törvényhatóságokban felváltva kell történni, tartoznak vagy a' rendszeres évenkénti gyakorlatok, v. több ezred táborozásai. Az összepontosítás idejét, mit is mezei munkáktól ment szakaszra tenni szükséges, a' m. k. helytartó-tanács a' törvényhatóságoknak jókor tudtára fogja adni, midőn is figyelem fordítassék arra, hogy a' szabadságos katonák idő előtt vissza ne hívassanak, 's hogy azoknak tanyázásuk helyén megjelenésükre a' gyakorlat kezdete előtt kelleltnél huzamosb határidő ne rendeltessék, 's hogy ezek végzetével a' visszajöveteltől kelleltnél tovább ne tartoztassanak. b) A' századoknak ugyanazon megyébeni összepontosítása kérdésbe vonható ugyan nem leszen, azonban azok helye és ideje iránt az illető törvényhatósággal leszen szükséges előleg értekezni, 's ezután, mivel az összepontosított sergeknek egyes lakosok házaiban szállásoztatása szerfölött terhes, azok, ha a' fenálló kaszárnyákban, kaszárnya-fele és középületekben nem férnének el, egy részben táborozni tartozna-

nak. c) Az összepontosításokra 's gyakorlásokra szolgáló helyek kimutatása a' törvényhatóságot fogja illetni. d) Táborozás neve alatt értetik, ha ezredek egyenkint, vagy több számmal gyakorlatok végett táborba kelnek 's bizonyos helyen összepontosulnak. Ingyen szállás-adás illy esetekben bármiféle hivatalu 's rendű személység számára, akár a' táborozási katonasághoz tartozzék ez, akár nem, a' polgári rendet semmikép sem illeti, sőt illyenkor a' szükséges szállás fogadása egyenesen a' katonaságnak leszen kötelessége; egyedül azok könnyebb megszerzésében leendvén a' helyhatóság segedelemmel. A' táborozás alatt megbetegülő katonák alkalmazására szükséges kórházi szállások fogadásáról szinte a' katonai rend fog gondoskodni. e) A' polgári hatóság pedig ügyelni fog arra, hogy a' közlekedés könnyítése, 's fa, hus 's egyéb élelembeli-szereknek a' katonaság általi megszerzéséhez iránt szükséges intézetek tétessenek. Mészárszék- és koreszma-beli jusokat a' katonaság sem az állomási sem az összepontosulási helyeken semmi esetre nem gyakorolhatván; ellenkező esetben e' kihágásból eredhető kárt visontkövetelés fenmaradása mellett, a' kincstár fogja megtéríteni. f) A' katonaság szükségére való természetmennyek fuvarozására, valamint az álguzási szerek, betegek, rabok vagy akármiféle szükséges tárgyak szállítására kívántató vontatások és szekerezések, táborozás idején, egyedül a' kincstár által béreltessenek. Többnyire, mivel az összehuzások alkalmikor gyakorlatokra bizonyos hely 's tér szükséges, ezek kijelölését pedig az urbéri újabb törvények szülte rendbeszedések, összesítések és legelő-beli elkülönzések tetemesül nehezíteni fogják: ennél fogva a' katonai kaszárnyák hol leendő fölállítása iránt teendő javaslat alkalmival, ezen katonai szükségnek is, hol és mikénti födezésére, a' helybeli körülményekhez képest figyelmezeni szükséges leszen, egyszersmind pedig elrendelni, hogy illyetén gyakorlásoknak kijelelendő téren a' gyakorlások által okozandó kár, előrebocsátandó hiteles bees szerint, a' kincstár által térítessék meg. IV. A' rendkívüli esetekben történhető összehuzások alkalmival a' tartás és szállásoztatás mindig a' kincstárt fogja illetni; ennél fogva e' rendkívüli esetekben, különös gondoskodás szükségét fenforogni nem látjuk. Végre V. az ezredekhez nem tartozó mindennemű főtisztek ellátásáról, mind az általkelés mind az állandó szállásozás eseteiben, a' 2dik szakasz 5. pontjának a' vontatásra nézve tett rendelkezésén kívül, minden egyéb tekintetben a' kincstár fog gondoskodni. Kik egyébiránt 's a' t. Költ. sz. kir. Pozsony városában 1839. sz. András-hava 12ik napján tartott ülésükből.

Budapesti napló. Egy hét óta ismét majd szünet nélkül szakad az eső, szél csak ritkán és alig észrevehetőleg lengedez, mi természetesen még szaporítja a' sarat, melly ugy is annyira elhatalmasult már a' két városban, hogy a' járdákon sem igen mehetni sikamlás 's besározatás nélkül. Az utak, miket ugy is, csekély kivétellel, alig dicsérhetni hazánkban rágalom nélkül, e' sürű sok esőzés miatt annyira megromlottak, hogy sok helyen majd egészen járhatatlanok, mi a' mult leopoldnapi sokadalom után annál kellemetlenebb, mivel ez által a' tengelyen szállítás, a' rendkívül magas fuvarbér miatt, azon kis nyereség jó részétől is megfosztja a' kereskedőket, mellyet a' nem kedvező eredményü vásárból kaptak. E' mellett éjjel 's reggelent jobbadán sürű bűdös köd lép a' várost, mi, párosultan a' nyirkos idővel, olly kedvetlen hatású az egészségre nézve, hogy kórházaink tömvek betegekkel, 's általjában kevés nagyobb család van a' két fővárosban, melly legalább egy náthás v. hurutos tagot ne számítna körében. A' halotti jegyzék szerint idegláz 's tüdőlob napirenden vannak, 's leginkább a' fiatalság közül ragadozzák a' dozatikat, mit tán leginkább a' lég szokatlan enyhességinek tulajdoníthatni, melly könnyebben öltözködésre esábit, minek következtében aztán annál artalmasb a' fölázástól átfázás. A' szomszéd falukból olly gyéren hullongnak hétfavasárokra az eladók, hogy az elelmi szerek egy része tetemesül drágulni kezd. — A' magyar játékszíni zsebkönyv, melly Nagy Elek szerkesztése alatt olly diszesen vala megjelenendő, hogy bizonyosan minden várakozásnak megfelelt és a' színháznak is böcsületére vált volna, az igazgatóság tilalmazó határozata következtében elmaradt, mivel az írók és szerkesztő idegenkedtek elmémüveiket nem írók bírágatása alá terjeszteni. Sajnos, hogy dugába dől e' korszerű vállalat is. — A' közelgő új évre már megjelent a' kalendáriumok, vagy is naptárak egész csapatja; legnépszerűbbnek látszik azonban, a' gazdasági Egyesület által kiadott naptár, melly rendkívüli olcsósága (2pgó garas) mellett annyi közhasznu tárgyról értesít, hogy minden tekintetben megfelehet az egyszerűbb magyar gazda kívánatának. — Nemzeti színpadunkon f. hó 16ikán először adaték bérszünettel Egressy Gábor jutalmára „Hamlet“ szomoruj. 5 felv., Shakspeare után az eredetiből fordítá Vajda Péter a' magyar tudós társaság költségin. A' közönség szünni nem akaró tapssal fogadá a' jutalmazott jeles művészt, ki a' czimszerepet olly ritka tökélyel játszá, hogy bárhol is dicséretet aratott volna azzal; növelé a' valódi szellelmi élet az erőteljes férfias kifejezésü fordítás, melly szerenésesen küzdött meg az óriási eredetivel; 17ikén: „Aggszincés és leánya“ jött színpadra; 18dikán „Saardami polgármester“; 19ikén „A' parisi szép himvarrónó“; 20ikán: „Vazul“ Szigligetytől, a' czimszerepet ez este Szakácsy játszá, mint vendég és tetszett; Lendvay hir szerint bucsut vón pesti színpadunktól, ha ez valósul, ugy Szakácsy nem czélszerűtlen szerzemény lenne színházunk számára; 21ikén „Montecchi és Capuletti párt.“ 22ikén „Peleskei notárius“ eredeti énekes bohózat 4 felv.; Szigligetytől rövid idő mulva „Cillej Fridrik“ címü eredeti dráma jutand színpadunkra, most pedig „Miczbán“ van tolla alatt e' szorgalmas írónak. Lendvayné „Savage Richard“ címü 5 felv. drámát hozandja jutalomjátékul színpadra Gutzkow Károlytul Lukács Lajos fordítása szerint, melly Nagy Ignác Színműtára Vlik füzetében jelent meg, az eredeti osztadan figyelmet gerjesztett egész Németországban. — Beriot né-melley akadályok miatt csak később fog megjelenni fővárosunkban; helyette minden percében Liszt nagyhirü hazánkiat várjuk, ki több hang-

versenyt szándékozik adni Pesten. — Ó-Budán német kobor színész-társaság ad mutatványokat. —

Kisfaludy-Társaság. I. A' társaságnak mult évi nov. 27dikén tartott gyűléséből kihirdetett ezen jutalomtételre: „Készíttessék kézikönyv, melly a' szavalásnak mind általános, mind különösen a' színészetre alkalmazott elveit és szabályit kimerítőleg 's gyakorlatilag adja elő, szükséges ügyelettel a' magyar nyelv grammaticai viszonyira, dialectusira, versszerkezetére 's azon hibákra, mik jellemen színésznök szóbeli előadásit gyakran dísztelenítik“; nov. 20ig, mint határnapig, két munka érkezett be, illy jellegűekkel: 1. Nihil praecepta atque artes valere, nisi adiuvante natura. Quintil. 2. Vox est mentis index, et velut exemplar, ac totidem, quot illa, mutationes habet. Quintil. H. Hasonlókép a' Kisfaludy-társaság idei febr. 6án hirdetett azon jutalomtételére, melly a' pusztaszeri országos szerződést tárgyalja, ballada-alakban, szinte nov. 20ig, huszonnégyszáz munka érkezett az igazgatóhoz, illy jellegűekkel: 1. Törvény nyugtat; erő véd; tart haza; birtok elégit; rend igazít; ipar ad: Nemzet, erősen így áll. — 2. Arma imperia parant, leges parta conservant. Verbóczy. — 3. Ledólt országok hamvain egy új hon támad fel. (a) Kölcsey. — 4. Szép az ének, ha a' nemzet szívéhez szól. — 5. Dúdoldj verset. Kinek? A' magyar nemzetnek. Sup. Szilágyi S. — 6. Ledólt országok hamvain egy szép hon támad fel, melly lelket tölt, melly szívet ráz neve zengésivel. (b) Kölcsey. — 7. Lelkeket ihlessen, szívet nemesítsen az ének. — 8. Hol az atyák hős nemzete, a' mult kor harcoss gyermekei? Elhaltak. Hangja zeng csak hősöknek közöttünk. Ossián. — 9. Egy szép hon támad fel, melly lelket tölt, melly szívet ráz neve zengésivel. (c) Kölcsey. — Nihil est tam aptum ad ius, quam lex. Cic. — 11. Megfogyva bár, de törve nem, el nemzet e' hazán. Vörösm. — 12. Nem sokaság, hanem lélek 's szabad nép tesz csoda dolgokat. Berzsenyi. — 13. A' haza áll. — 14. Romlatlan vala nemzetem. — 15. Hazádnak rendületlenül légy híve, ó magyar! Bölcsőd az, 's majdan sírod is, melly ápol 's eltakar. Vörösm. — 16. Jellege nélkül, illy kezdettel: Csatak özönhullámi közt. — 17. A' mult kárpitját szelöltetem. Jósika M. — 18. 19. 20. Nézz Árpádra, magyar, ki hazát állíta nemednek! a) b) c.) Vörösm. — 21. Eszt és kart a' hon javára. — 22. Emberek teszik a' valóság hazát, nem az élet nélküli halmok és térségek. Kölcsey. — 23. Und wann sich Männer frei erheben, und treulich schlagen Hand in Hand, Dann tritt das innre Recht ins Leben, und der Vertrag giebt ihm Bestand. Uhland. — 24. Nagy zaj között ez zeng vala: esküszünk! Vírág. — A' jellegű levelkek a' jelen volt tagok peccátaival lepecsételtetve, az igazgatónál őriztetnek; a' versenymunkák pedig e' végre választott bírának, név szerint az I. rendbeliek Bajza József, b. Jósika Miklós és Schedel Ferencz; a' II. rendbeliek pedig Bárfay László, Czuczor Gergely, Szalay László, Szenvey József és Yörösmarty Mihály uraknak rendeltettek kiadatni, vizsgálat végett. A' siker a' társaságnak, 1840 febr. 6. tartandó 3dik köz ülésében fog köz hírré tétetni. Költ Pesten, a' Kisfaludy-társaság üléséből, nov. 21. 1839. Fáy András igazgató mk. Szalay László, hely. jegyző mk.

KÜLÖNFÉLE: Kolozsvárott: F. hó Sdikán a' Károly Ferdinánd főlg nevű gyalog ezredből egy alörmester — Saveglia Tivadar — kinek neve köztudásra méltó — estű 9—10 óra közt a' fellegyárból hivatalos foglalatosság miatt a' belvárosba irányzott útjában, midőn a' Szamos malom árkához vezető sikatorbul a' n. utzára tér, egy jajveszékű nővel találkozik, kitől a' legsürgetőbb segélyre szólítottván két szerencsétlen élte megszabadítására, kik a' nagy malom zugójához közel, lihető részegen, a' folyamba esve, 's ott magokon segíteni nem tudva bizonyos halállal vának — nem késelt oda sietni, 's felruháját sietve lehányván, a' folyam duzzadt árkába ugrott. Más emberi lény akkor ott közel nem találtatván sokáig kelle küzdeni a' merész emberbarátnak, míg a' jég hideg folyam hatalmát legyőzvéni sikerült neki az inkább halott mint élő szerencsétleneket a' mélyebb vízből a' parthoz közelebb vezetni, 's majd szerencsésen partra szállítani. Köszönet az emberiség nevében a' veszéllyel olly hősileg daczolt emberszerető katonának! — Pozsonyban a' tisztválasztás, a' tetemes számulag hiányzott választópolgárok testületkiegészítésével kezdeték meg gr. Zichy Károly k. biztos főllgyelete alatt; azután a' rendes hivatalviselők választására kerülvén a' sor, város-bíró lett Bajcsy József t. bíró; polgármester: Namer Antal több tudós társaság tagja; kapitány: Vetsera Bernát; tanácsnokok: Neszter József, Scharitzer György, Döbelmann György és Ballus Pál; szószóló: Blaskovics János t. bíró; főllgyvéd: Kollarich István; alllgyvéd: Schaeztl András. — A' naponkint csinósbuló, józan korszellemmel előhaladó, számos jótékony, nevelés-, műveltség- 's ipar-fejlést eszközölő intézetekkel bíró Pécs város most a' közipari 's kereskedési füzérbe illeszhető új dísszel gyarapodott: ugyanis keblében fourmier-gyár, kapcsolatban levő vaseszterga- 's vasfúró-erőművekkel, ismét hollandi minőségű papírt, nemkülönbben asztalos-enyvet készítő gyárak keletkeztek. A' csinós alakú, izletes butorzatú, részvényeken épült 's 5 hónap alatt mintegy tündér serényiséggel elővarázsolott új színház, melly az ezt készítette pécsi művesek 's mesterekből ügyességének ajánló, az ezt építtetni kívánta részvényes társaság hazafiságának pedig díszlő emléke f. e. nov. 3kán, a' magyar nemes bérlő által, német színi előadással nyitattott! ki H-k. — A' Klimó alapította jeles könyvtárban mintegy ezer pompás kötetből álló, régibb 's újabb ritka magyar, diák, német, francia, olasz és több más nyelvbeli, ugykülönméű 's olly teljes szám tudományos munka, mellyek 2 példányban voltanak meg (még néhai b. Szepesy meghagyása következtében), f. e. oct. Skán elköttyáltatott. Scitovszky János püspök Pécs városban is elvirulhatlan nefelejtset füzöget, mert Pécs város kórházainak, a' nevelést, szellemi műveltséget 's ipart előmozdító szinte egyéb jótékony közhasznú intézeteinek pénzalapját tetemesen öregbíteni, az ügyefogyottak könyveit bőkezű segedelmezés által letörteni, a' köz iskolák czelszerűbb elrendezésén felül, a' főiskolában francia nyelv- oktatói széket állítani, a' püspöki

jeles könyv- 's olvasótárt, ugy a' Szepesy alapította iskolamester-képező intézetet szilárdabban biztosítani, ez utolsóban tartott köz próbatét pedig a' hangászat, éneklés 's képző tanulmányokban magokat jelesen megkülönböztető négy ifjat fejenkint 4 arannyal megjutalmazni kegyeskedett. A' már tervezett leánynevelő, dologház, gazdasági-egyesület 's takarékpénztár, mint Pécsen még eddig hiányzó közhasznú intézetek jövendőben lassankint létesítésére is hatalmas segéd adakozását reményljük. — Vizek-Lety Mihály k. tan. 's budai kerületbeli fő tartománybiztos meghalálozott. — A' m. k. udv. kamra a' nagybányai k. bányakamrai pénztár irnoki tisztségére Stoll Adolfot, a' felső-bieberstolli bányairnokság járulnokát; emek helyébe Aschenbrier Antalt, a' besztercebányai kir. ügyvédség napdíjnokát (diurnista); végre a' selmeczi kir. főkamragrófság irnoki hivatala másod járulnoki helyére Grünshnek László végzett bányász-academia-növendéket alkalmazta. —

Spanyolország.

(Vélemény a' cortes-elhalasztásról. Elegy.) Madrid, nov. Isején: „A' főváros nyugalma pillanatig sem volt zavarva; biztos kuffók után mondhatni mindazáltal, hogy a' titkos társulatok koránsem alusznak, hanem hathatósan dolgoznak, 's leginkább a' nemzetörtséget iparkodnak részökre hódítani, mellyet tetteleg szándékoznak használni céljaik elérésére. A' főllengősdiék minden esetre rendkívül neheztelnek a' cortes-elhalasztás miatt, mert ezt csupán előkészületnek tekintik tökéletes fölösztatásra, erősen híven, hogy a' mérsékpártiak minden áron szabadulni kívánnak tőlük. Az elosztató kir. rendelet vezérszava semmi kétséget nem enged táplálni az iránt, mikép a' ministerség egészen új tagokból fog összeállani. Perez de Castro követ lesz Parisban Miraflores helyett, ki tárczáját nyerendi kárpótlásul; Toreno gr. szinte ministerségbe fog lépni. A' elhalasztó kir. rendelet előszavai ezek: „Hogy a' ministerséget a' mostani komoly és sürgető körülményekhez képest tökéletes módosítás alá lehessen venni, melly-nél fogvást aztán képes legyen szorgalmasan meglátogatni a' cortes-üléseket 's egyszersmind hathatós rendszabályokhoz nyulhasson hadviselésre és az ország tökéletes lecsöndesítésére, — szükségesnek látam parancsolni 's a' t.; a' lelépő ministerek jövedelmes hivatalokat kapnak kárpótlásul. — Igen félnek az alkotmányosak, mikép a' már beállott kellemetlen őszi idő miatt ez évben csupán ostromzári munkálkodást hozandhat folyamatra Cabrera ellen Espartero, ki visszanyomá ugyan az előbbi a' hegységbe, de nagy vigyázattal kénytelen minden pillanatban lenni, mert haderejét olly messzire kell kiterjesztenie, hogy megtámadtatás esetén a' rossz utak miatt bajosan öszpontositathja katonáit hathatós ellenállásra. Palillos 150 emberrel Cuenza tartományon keresztül Aragoniába vonult, miután több száz harcossza az alkotmányosakhoz pártolt. — Granadában oct. 26-kán a' dolgozók nagyobb része ismét szokott munkája után kezde járni, mert a' hatóság teljesíté kívánatjokat 's magosbra emelé a' munkadíjt. — „La Guienne“ déli franciaországi lap egy levelet közöl Cabrerától, mellyet az oct. 14kérül Mirambelből Toulouseba intéze egy francziához. E' fontos levél tartalma így hangzik: „Épen most rendezém el az új juntát, mellynek 3 tábornokot adék másod elnökül. E' junta minden tagját ugyanazon elvek lelkesítik, 's mondhatni, hogy mindnyája ugyanazon egy czélra törekszik. Harez idején mindnyájan elsők lesznek a' guerillák csaj atiban. Szilárd állásban várom elazon embert, ki magát „diadai“ hgenek nevezgeti. Meg fogom neki mutatni, mily nagy különbség van a' fegyverrel 's pénzzel kivitt diadal közt. Le fogom tépni melléről azon rendjeleket, mik minden oldalról olly bőven hullnak reá, vesztegetése jutalmul, és lábaim alá taposandom őt. Naponkint nagyobb tüzet érzek magamban. Szerencsétlen anyám képe minden éjjel megjelenik előttem és forrásra kényszeríti véretem. Szemeimet égre emelem, és azon kereszt, melly Konstantinnak megjelent, diadal bizalmát ébreszti föl bennem. Ne féljenek Önök semmit és nyugtassák meg barátinkat. Én csupán a' király és családja sorsát szánom. Morella gróf.“ Ez iratot Cabrera egyik segédjének következő levele kalauzoló: „Castellot, oct. 16kán: Harczossink közt nagyobb lelkesülés uralkodik, mint valaha. Alig vagyok képes Önnek leírni a' halhatlan Morella gr. munkásságát. Mi nem rettegünk semmitől, ámbar Espartero 5 gyalog katonát, három lovas és 12 álgyut állíthat föl egyegy emberünk, lovasunk és álgyunk ellenében. Nem sokára tapasztalni fogja sorsát. Csupán fegyverre van szükségünk, 's ha 2 nap alatt 12 ezer puskat küldhetnének Önök számunkra, valóban jól használhatnók azokat. Az egész ország az isteni gondviselés karját látja Cabrerában (!), ki arra látszik megbízatva lenni, hogy megmentse Spanyolországot azon veszélytől, melly minden oldalról elnyomatással fenyegeti boldogtalan lakosait.“ — Seoane tábornok 's cataloniai másodparancsnok nyilvánosan jelenté, miszerint Catalonia azonnal külön szakad a' központi kormánytól, ha Toreno gróf valamikép ministerségbe találva lépni. — Espana gr. eltávozta okát még most is homály földi, némellyek önként mondják őt lelépettnak, míg mások azt állítják, hogy erőszaknak volt kénytelen engedni; legbizonyosb mindazáltal az, hogy francia pénz és angol befolyás vett rajta erőt.“

(O' Donnell Cantavieja 's Espartero Morella előtt.) Nov. 9iki bayonnei telegrafi sürgöny szerint Espartero főhadiszállása oct. 30kán Lasparasban volt; az éjszaki hadsereg többi osztályi pedig Bordon és Alcoriza körül állottak, 's a' központi hadsereg Fortaneteben és Mosquernelában. A' nevezett helyek fekvéséből kiviláglik, miszerint O' Donnell tábornok, a' valenciai vagyis központi hadsereg parancsnoka, Cantaviejától két lieunyire áll, Espartero pedig már mintegy 4 lieunyire közelít Morellához. Cabrera két nagy vára tehát rövid idő mulva igen kemény helyzetbe jövend, 's a' háboru vége hatalmasul közelít, mert Espartero már most csakugyan elhatározottnak látszik hathatósan föllépésre, és az idő akadályit semigen veszi tekintetbe. —

Anglia.

(A' tulzó toryk kicsapongási a' szabadelműek ellen.) A' ministeri sajtó kiméletlenül ostorozza a' canterburyi és ashtoni tory lakomákon

mondott beszédek tartalmát, mellyek nemcsak a' ministerség, hanem egyenesen a' királyné ellen is sértő kifakadásokkal telvők, 's illy beszédeket még Bridgewaterben 's más helyeken is mondtak. A' M. Chronicle „Uj sérelmek a' királyné ellen,“ cím alatt így elmélkedik e' kies-apongások-ról: „Sir R. Peel már alkalmasint maga is hiszi, miszerint igen szomorú csalódnak engedé magát martalékul, ha hívé, hogy azon oszmány háborúból, mellyet a' toryk a' királyné ellen viselnek 's melly gyalázatosabb minden más tennél, mi újabb időkben történt, hasznot fog huzhatni, a' nélkül, hogy maga is személyesen abba keverednék. A' toryk makacsul fogják kívánni, hogy velök együtt sárba vesse magát. Bradshaw fölségárlása egyszersemind azoké, kik dörgő tetszés-zajjal kísérek minden szavát. Egy, a' mult héten tartott, évnapi lakomán Lancashireben, hol Thomas ezredes és parlamenti követ is jelen volt, a' 20ik sorezred számos más tisztjével együtt, bizonyos Roby nevű szónokot harsogó tapsokkal jutalmaztak minden durva kifakadásért szeretetre méltó királyné ellen. „Reményilem, szóla többi közt a' rágalmazó beszélő, mikép Robert Peel és Wellington hg kifisztítandják az udvarból a' szemetet — ismétlem, szemetet —, melly minden ember orrát boszantja, azokéit kivévén, kiknek szaglása annyira megromlott már, hogy az erényt büntől, 's tisztaságot szeméttől többé nem tudják megkülönböztetni. Az ártatlanságot bűnhöz sorozzák, a' szüzi szemérem száműzetve van az udvarból, míg a' bűn szentelenül dől az udvari asztal mellett.“ Illy baromi hangon merészele nyilatkozni a' szónok olly gyülekezet előtt, mellyben gentlemanek és ő fels. tisztjei is voltak, mégis ezek párbajra szólíták nem e' szemtelen beszélőt, hanem tapsokkal 's tetszéssel halmozák. Habár legkisebb okot lehetne előhozni az illy rágalom igazlásául 's ha nem volna fényes napnál is tisztábban bebizonyítva, mikép Anglia trónján soha nem ült még fejedelem, kinek minden szava és tette inkább tanusított volna legragyogóbb szivtisztaságot, ha a' királyné nem szolgálta erkölcsi tekintetben minden angol hölgynek valódi példányképül, úgy talán meg tudnók magyarázni, mikép undorítható mérges nyálával ő felségét a' lator rágalmazó, noha egyébiránt még akkor is határozottan kellene kárhoztatnunk az illy merényt. De tökéletesen megfoghatatlan, mikép engedheték magokat valódi gentlemanek, kiket különben olly dicső lovagi szellem szokott lelkesíteni, annyira lealacsonyíttatni e' pártrem által, hogy csupán azért voltak képesek megtapsolni az erényteljes királyné ellen kimondott vakmerő rágalmakat, ambar tökéletesen meg voltak győződve azok alaptalanságáról, mivel ezen királyné nem követi az ő meggyőződésüket és nem részesíti bizalmában Rob. Peelt, kit ők legnagyobb mértékű bizalomra tartanak méltónak. Midőn csodálkozását nyilványítá Burke, miszerint nem hagyá el azonnal tízezer kard hüvelyét egyetlen kancsal tekintet megbüntetésére, mellyet valaki Franciaország királynéjára vetni merészkedik, akkor csak Maria Antoinette szépsége forga e' méjében, mert jól tudá, hogy a' királyné könnyelműsége szolgált alkalomul rágalmakra. Mikép fogott volna Burke boszúsága nyilatkozni, habár csak gyaníthatá is vala, hogy illy férfiak, kik gentlemaneknek nevezik magokat, olly katonák, kik ő fels. egyenruháját viselik és ő fels. zsoldját huzzák, hogy az illy férfiak nem fogják egykor magokat szegyenelni tulajdon erényteljes királynéjok ellen olly hangon nyilatkozni, minővel csupán az asszonyi nem legelvetemültebbjei ellen élhetni. Amde illyen a' toryk lovagisága. Pedig mennyi ideje, hogy olly férfi ült Anglia trónján; (IVdik György) kinek élete példátlanul kéjelgő vala, 's kit még is imádtak azon toryk, kik most arra erőtetik agyukat, hogy rágalmakat koholhassanak Viktória királyné ellen. A' leghatalmasb családok is isteníték e' 2dik Sardanapált, testvérét pedig, York hget, szinte imádká, holott ennek életét is épen nem lehetett erkölcsi fűkörnek mondani, mert játékos-sága és egyéb szenvedélyi számtalan családot taszítottak véginségbe. De Viktória királyné nem akarja maga körül megszivelni a' torykat, 's ime ezért magosra lobban föl a' toryk erényszeretete, melly eddig fejdelmek ellenében még mindenkor hallgatott. — 'S ezért már most annyira makacsok lettek a' toryk, hogy az erényt 's igazságot lábbal tiprání épen nem késkednek, 's minden férfiúi érzelemről is lemondottak. A' canterburyi toryk csak azért tapsolák meg Bradshaw kifakadását, mert érzelmeit már korábban ismerték 's tökéletesen meg is egyeztek azokban, mikép azt a' M. Post maga is megismeri, mondván: „Bradshaw csupán azt mondá ki, mit ezer meg ezer protestans egészen egyértelműleg érez vele, ambar eddig önmaguktól is titkolák ez érzelmeket, 's még most sem mernek azokat olly nyíltan kimondani, mikép Bradshaw tevé.“ A' Standard is általányosan jónak nevezi Bradshaw beszédjét, noha egyébiránt „néhány igazságtalan 's kevés mérseketlet tanusító kifejezést“ vél abban találni. Röviden, Bradshaw csupán nyilványos szöszékrül fejezé ki azon őrzöngést, melly az egész tory pártot elfoglalá. Bélyegző, miszerint tory gyűlésekben nyilványosan történnék fölszólítások fölségárlásra, sőt még azon ohajtást sem irtóznak leplezetlenül kifejezni, miszerint a' volt hget szeretnék Anglia trónján látni. Megengedjük ugyan, hogy azok, kik illy hangon szoktak beszélni, nem nagy befolyással lehetnek a' népre; de kérdés: mikép fogná aztán illy emberekkel kormányozhatni az országot Peel? Annyi bizonyos, mikép a' toryk nem fogják soha megengedni, hogy Peel és Wellington mérsékelt elvek szerint folytassák a' kormányzatot, ha azt csakugyan képesek lennének hatalmukba keríteni. Ugyan a' főnebb említett Roby többi közt még ezeket is mondá: „Semmi ingatag vagy fél rendszabályt nem szabad elfogadnunk; az ellenséget nem csupán kapuknál előtt, hanem a' várban szemléljük. Viktória királyné katolikus tanácsosakkal ül titkos tanácsában. Mi fogja ezt követni? Talán ölbe akarjátok horgasztani karjaitokat, ti angolok és protestansok, 's így sohajtani: az isten legyen irgalmas irántunk! Eröködés, vagy ellenzés nélkül nyugottan akarjátok eltűnni, hogy még tovább is folytassák armá-

nyikat intézvényink és vallásuk ellen e' gyalázatos hatalomgyakorlók? Hol vannak vezetőink? Hol vannak azok, kiknek dacolni kellett volna e' gyalázatos merényekkel? Reményilem, miszerint legközelebbi parlamenti ülésinkben Peelenk és Wellingtoniak (bár itt volnának és hallhatnák szavainkat) így fognak szólani: „Ellenséginknek készek vagyunk ugyan megbocsátani, de nem merjük és nem érezzük magunkat jogosítva ugyanazt tenni a' haza ellenségeire nézve.“ Peel hitte, hogy hasznot fog huzhatni a' tory botorságból, de látni fogja, hogy szolgálja leend ez őrzöngőknek, vagy pedig egészen vissza kell körükből lépnie.“

(Ellenmondó gyűlés Bradshaw rágalmira.) Canterburyben az ottani hatósági elnök vezérlete alatt nagyszámu gyűlés volt, melly ünnepelesen oda nyilatkozék, hogy Bradshaw rágalmát a' királyné és kormány ellen határozottan roszalja. Az elnök indítványt tón azon határozatra, mikép Canterbury város meg lenne gyaláztatva az egész világ előtt, ha Bradshaw, a' város tory képviselője, oct. 29iki beszédét legnagyobb boszúsággal nem utasítá nyilványosan vissza, mint elveivel ellenkezőt. Conyngham l., ki hosszú utat tón, hogy jelen lehessen e' gyűlésen, igen kemény beszédet mondott a' tory ármánykodások ellen. Véleménye szerint a' tory hűsége csak addig tart, míg kizárólag birják a' királyi kegyet, de ha valaki ő fels. minden alattvalójára ki kívánja terjeszteni a' vallásegynéltséget és nevelés jótéteményit, akkor azonnal zajharangot kongatnak a' vakbuzgó toryk. Irland jobb bánásmódra méltó, 's csupán azért kiáltozzák mindenki fülebe a' protestansok, hogy vallásuk veszélyeztetik, mivel a' kormány igazságosb kezd már valahára lenni Irland iránt és katolikusokat is alkalmaz nagyobb hivatalokra. A' gyűlés egyhangulag elfogadá a' főnebbi határozatot és fölírast intézett a' királynéhoz. Az egész ország boszankodva említi Bradshaw nevét.

Franciaország.

(Vélemény az új páirkinevezésről és kamranyitási határidőről.) Paris, nov. 5dikán: „Ugy látszik, hogy legújabb időben minden politikai lomot 's hulladékot a' páirkamrába szándék száműzni, nem csekély szomorúságra két ns páirnek, Soult tábornagnak és Villemainenek, kik már korábban Barthe és Merilhou alatt kemény falatokat voltak dnyelni kénytelenek, de Etienne és Persil csontjain teljességgel nem akarnak rágódni. Etienne igen kellemes férfi lehet, de valódi politikai torzképnek kell őt neveznünk, benne vaudeville emeltetek kormányférfiúi méltóságra, és személyében a' császársági kémrendszer van alakítva. Illy gyönge észre 's főléleg egésze politikai fontosságot csak azon párt ruházata, melly Napoleon előszobából származott. E' párt férfiai, urokat nagyságában majmolván, a' restauratio alatt a' nemzet boszulóji gyanánt léptek föl. Mindenféle ellenzés, sőt maga a' zendület is, jobb, méltóbb és józanabb az illy vendadai szabadelműségénél, minőt a' volt császársági emberek gyakorlani szoktak, kik csupán gyűlölni tudják a' régi nemességet, de nem képesek férfiasan föntartani a' szabadságot 's kiknek minden erejük pusztá kiáltozásból áll. Etienne valódi képviselője e' nyomoru osztálynak, 's még jó a' többihez képest, 's tulajdonképp jó gondolkozásmóddal bír; de Persil legundokabb személyesítője a' nevezett osztálynak. — Decemb. vége előtt nem fognak megnyitni kamráink. Am bajoskodják a' politika ez elkésés következményi fejtegetésével, ipar és kereskedelem egészen más kérdéseket állít most elő feloldásul, mit hozand ezekre nézve az év vége, 's mikép kell majd eltölteniök a' közelgő telet? 1838 szeptembertől egy évalatt csupán Parisban 942 kereskedési tönket hirdettek, következőleg 505tel többet, mint mult évben. Bizonyosan állíthatni, miszerint az év végen még sokkal több fog hirdettetni. Ezek között 101 társulat bukott meg 's 156 vendégfogadás, kik annyira üzük most a' fényt minden külső elrendezésben, hogy teljességgel nem folytathatják sokáig az annyira költségesen megkezdett vállalatokat. — Constantinei hírek szerint nov. 3ikán Hamza erősséget elfoglalák a' francziák. E' szerint Algir és Constantine közt megnyílt már most a' közlekedés szárazon, mit rég óta szándékozott kieszközölni Valée tábornagy. Constantineben igen sok a' beteg katona 's még eddig kevés kórház van ápoltatásukra készítve. —

Hollandia.

(A' király válasza a' fölíratra.) Hága, nov. 2kán: A' 2dik kamra tegnapi ülésében a' király választát olvasák fel a' fölíratra, mellyben a' fölség ekép nyilatkozik: „Örömmel fogadá ő felsége a' köz RR biztosítást a' személye és családja iránti ragaszkodás és szeretetre nézve; hasonlag reményli, miszerint az utolsó évi ingatagság, feszültség megszűntek 's hogy a' köz RR egyetértése a' hazai jóllétet illető tanácskozásokban üdvös következménnyel kecséget; ő fels. örvend, miszerint a' nemzetre nagyobb teher rovatása nélkül a' keletindiai birtokok összeköttetésével is találhat eszközt, melly nemesak következő évre, hanem jövődre is fődözendi a' status szükségait, megszűnteti az ingatagságot 's a' hitelt ismét biztosítandja.“

Törökország.

(A' porta 3ik jegyzéket intéze a' nagyhatalmakhoz.) Konstantinápoly oct. 23ikán: F. hó 21kén új tanácskozások következtiben a' porta ismét jegyzéket, melly már 3dik e' tárgyban, intéze a' nagyhatalmakhoz, mellyben röviden előadatnak azon engedélyek, miket már Mahmud szultán elhatározta az egyiptusi alkirálynak adni, mire a' porta azon megjegyzést teszi, hogy már Ázsiában a' béke rég meg lenne kötve ez alapon, ha a' nagy hatalmak félben nem szakítják jót akaró közbenjárulásukkal azon alkudozásokat, mik akkor Meh. Ali 's a' porta közt folytak. Azon idő óta azonban majd négy hónap mult el már, a' nélkül, hogy a' nagy hatalmak csak legkevesebet is tettek volna, mi a' porta sulyos helyzetén változtatna. Végre felszólítatnak a' nagyhatalmak: tennének e' tárgyban valamit határozottan, főleg azon esetben, ha Ibrahim basa az egyiptusi csapatokkal előnyomulna. —